

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії

В.П.Садковий

«___»_____2018 року

ПРОГРАМА

вступного іспиту з конкурсного предмету «Українська мова та література» для осіб,
що вступають на навчання для отримання ступеню бакалавр
на основі повної загальної середньої освіти.

Харків - 2018

Пояснювальна записка

Програму вступних випробувань з української мови та літератури складено на основі програми зовнішнього незалежного оцінювання з української мови і літератури (далі – програма ЗНО) розроблено з урахуванням чинних програм з української мови для 5–11 класів (лист Міністерства освіти і науки України № 1/11-3580 від 22.08.2001 р.) і чинних програм з української літератури для 5–11 класів: за загальною редакцією Р. Мовчан (лист № 1/11-2444 від 23.07.2002 р.) і О. Бандури, Н. Волошиної (лист № 1/11-3580 від 22.08.2001 р.).

Матеріал програми розподілено за такими розділами: «Українська мова» («Фонетика. Графіка», «Лексикологія. Фразеологія», «Будова слова. Словотвір», «Морфологія», «Синтаксис», «Стилістика», «Орфоєпія», «Орфографія», «Розвиток мовлення») та «Українська література» («Усна народна творчість», «Давня українська література», «Література кінця XVIII – початку XX ст.», «Література XX ст.», «Творчість українських письменників-емігрантів», «Сучасний літературний процес»).

1. Критерії оцінювання письмових робіт

Письмова робота на вступному іспиті з української мови та літератури передбачає 2 види контролю - диктант і тестові завдання з української літератури, за яку виставляється одна оцінка на основі таких критеріїв:

Диктант оцінюється відповідно до нормативних актів Міністерства освіти і науки України, зокрема Програмою для загальноосвітніх навчальних закладів. (Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Українська мова. 5 – 12 класи. –К.: Перун, 2007. – С. 164).

Орфографічна і пунктуаційна	
Кількість помилок	Бали
0	12
1 (негруба)	11
1	10
1+1 (негруба)	9
2-3	8
4	7
5-6	6
7-8	5
9-10	4
11-12	3
13-14	2
15-16	1

Тестові завдання з української літератури враховують вимоги чинної шкільної програми і передбачають виконання 12 завдань. За змістом завдання різні за складністю і відповідають трьом рівням засвоєння матеріалу.

За виконання завдань кожного рівня виставляється наступна кількість балів:

I рівень - 0,5 балів;

II рівень - 1 бал;

III рівень - 1,5 бали

Найвищий бал за виконання тестів – 12 балів.

При виведенні бала за виконання письмової роботи на вступному іспиті з української мови та літератури до балу за написання диктанту додаються бали за виконання тестових завдань, після чого одержана сума балів ділиться навпіл і округляється в бік більшого числа.

Таблиця відповідності балів, набраних на вступному іспиті за 200-бальною шкалою

1	106,0
1,1	106,6
1,2	107,2
1,3	107,8
1,4	108,4
1,5	109,0
1,6	109,6
1,7	110,2
1,8	110,8
1,9	111,4
2	112,0
2,1	112,6
2,2	113,2
2,3	113,8
2,4	114,4
2,5	115,0
2,6	115,6
2,7	116,2
2,8	116,8
2,9	117,4
3	118,0
3,1	118,6
3,2	119,2
3,3	119,8
3,4	120,4
3,5	121,0
3,6	121,6
3,7	122,2
3,8	122,8
3,9	123,4

4	124,0
4,1	125,0
4,2	125,9
4,3	126,9
4,4	127,8
4,5	128,8
4,6	129,7
4,7	130,7
4,8	131,6
4,9	132,6
5	133,5
5,1	134,5
5,2	135,4
5,3	136,4
5,4	137,3
5,5	138,3
5,6	139,2
5,7	140,2
5,8	141,1
5,9	142,1
6	143,0
6,1	144,0
6,2	144,9
6,3	145,9
6,4	146,8
6,5	147,8
6,6	148,7
6,7	149,7
6,8	150,6
6,9	151,6
7	152,5
7,1	153,5
7,2	154,4
7,3	155,4
7,4	156,3
7,5	157,3
7,6	158,2
7,7	159,2
7,8	160,1
7,9	161,1

8	162,0
8,1	163,0
8,2	163,9
8,3	164,9
8,4	165,8
8,5	166,8
8,6	167,7
8,7	168,7
8,8	169,6
8,9	170,5
9	171,5
9,1	172,4
9,2	173,4
9,3	174,3
9,4	175,3
9,5	176,2
9,6	177,2
9,7	178,1
9,8	179,1
9,9	180,0
10	181,0
10,1	181,9
10,2	182,9
10,3	183,8
10,4	184,8
10,5	185,7
10,6	186,7
10,7	187,6
10,8	188,6
10,9	189,5
11	190,5
11,1	191,4
11,2	192,4
11,3	193,3
11,4	194,3
11,5	195,2
11,6	196,2
11,7	197,1
11,8	198,1
11,9	199,0
12	200,0

2. Питання до вступного екзамену

УКРАЇНСЬКА МОВА

- знати зміст мовних понять і термінів;
- розпізнавати мовні явища й закономірності;
- групувати і класифікувати вивчені мовні явища;
- визначати істотні ознаки мовних явищ;
- розуміти значення й особливості функціонування мовних одиниць;
- установлювати причинно-наслідкові зв'язки мовних явищ;
- застосовувати знання з фонетики, лексики, фразеології, морфеміки, словотвору, морфології, синтаксису та лінгвістики тексту в практичних ситуаціях;
- розуміти фактичний зміст, причинно-наслідкові зв'язки, тему, основну думку та виражально-зображувальні засоби прочитаного тексту;
- оцінювати мовлення з погляду дотримання основних орфоепічних, лексичних, морфологічних, синтаксичних норм української мови;
- оцінювати письмові висловлювання з погляду мовного оформлення й ефективності досягнення поставлених комунікативних завдань;
- відрізняти випадки правильного використання мовних засобів від помилкових;
- створювати власні висловлення, чітко формулюючи тезу, наводячи переконливі аргументи, використовуючи доречні приклади, логічно й послідовно викладаючи думки та формулюючи відповідні висновки;
- використовувати різноманітні виражальні засоби, граматичні конструкції, лексичне і фразеологічне багатство української мови в процесі спілкування для оптимального досягнення мети спілкування;
- оформлювати письмове мовлення відповідно до орфографічних, граматичних і пунктуаційних норм української мови.

Назва розділу, теми	Знання змісту мовних понять, термінів, мовних явищ і закономірностей	Предметні вміння та способи навчальної діяльності
1. Фонетика. Графіка	<p>Фонетика як розділ мовознавчої науки про звуковий склад мови. Голосні й приголосні звуки. Приголосні тверді і м'які, дзвінкі й глухі. Позначення звуків мовлення на письмі. Алфавіт. Співвідношення звуків і букв. Звукове значення букв я, ю, є, ї, щ. Склад. Складоподіл. Наголос, наголошені й ненаголошені склади. Уподібнення приголосних звуків. Спрощення в групах приголосних. Найпоширеніші випадки чергування голосних і приголосних звуків. Основні випадки чергування у-в, і-й</p>	<p>Визначати в словах голосні, тверді і м'які, дзвінкі й глухі приголосні, ненаголошені й наголошені голосні; ділити слово на склади; визначати звукове значення букв у слові. Визначати місце букв в алфавіті, розташовувати слова за алфавітом; розпізнавати явища уподібнення приголосних звуків, спрощення в групах приголосних, основні випадки чергування голосних і приголосних звуків, чергування у-в, і-й</p>
2. Лексикологія. Фразеологія	<p>Лексикологія як учіння про слово. Ознаки слова як мовної одиниці. Лексичне значення слова. Багатозначні й однозначні слова. Пряме та переносне значення слова. Омоніми. Синоніми. Антоніми. Лексика української мови за походженням. Власне українська лексика. Лексичні запозичення з інших мов. Загальнонавчання слова. Професійна, діалектна, розмовна лексика. Терміни. Лексика української мови з погляду активного й пасивного вживання. Застарілі й нові слова (неологізми). Нейтральна й емоційно забарвлена лексика. Поняття про стійкі сполуки слів і вирази. Фразеологізми. Приказки, прислів'я, афоризми</p>	<p>Пояснювати лексичні значення слів; добирати до слів синоніми й антоніми та використовувати їх у мовленні; уживати слова в переносному значенні. Знаходити в тексті й доречно використовувати в мовленні вивчені групи слів; пояснювати значення фразеологізмів, приказок, прислів'їв, крилатих висловів, правильно й комунікативно доцільно використовувати їх у мовленні</p>
3. Будова слова. Словотвір	<p>Будова слова. Основа слова й закінчення. Значущі частини слова: корінь, префікс, суфікс, закінчення. Словотвір. Твірні основи при словотворенні. Основа похідна й непохідна. Основні способи словотворення в українській мові: префіксальний, префіксально-суфіксальний, суфіксальний, безсуфіксальний, складання слів або основ, перехід з однієї частини мови в іншу. Основні способи творення іменників, прикметників, дієслів, прислівників. Складні слова. Способи їх творення. Сполучні голосні [o], [e] у складних словах</p>	<p>Відділяти закінчення слів від основи, членувати основу на значущі частини, добирати спільнокореневі слова, слова з однаковими префіксами й суфіксами; розрізняти форми слова й спільнокореневі слова, правильно вживати їх у мовленні; визначати спосіб творення слів</p>

<p>4. Морфологія. 4.1. Іменник</p>	<p>Морфологія як розділ мовознавчої науки про частини мови. Іменник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Іменники власні та загальні, істоти й неістоти. Рід іменників: чоловічий, жіночий, середній. Іменники спільного роду. Число іменників. Іменники, що вживаються в обох числових формах. Іменники, що мають лише форму однини або лише форму множини. Відмінки іменників. Відміни іменників: перша, друга, третя, четверта. Поділ іменників першої та другої відмін на групи. Особливості вживання та написання відмінкових форм. Букви -а(-я), -у(-ю) в закінченнях іменників другої відміни. Відмінювання іменників, що мають лише форму множини. Невідмінювані іменники в українській мові. Написання і відмінювання чоловічих і жіночих імен по батькові</p>	<p>Розпізнавати іменники, визначати їхнє загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль, належність іменників до певної групи за їхнім лексичним значенням, уживаністю в мовленні; визначати основні способи творення іменників; правильно відмінювати іменники, відрізняти правильні форми іменників від помилкових; використовувати іменники в мовленні, послуговуючись їхніми виражальними можливостями</p>
<p>4.2. Прикметник</p>	<p>Прикметник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прикметників за значенням: якісні, відносні та присвійні. Явища взаємопереходу прикметників з одного розряду в інший. Якісні прикметники. Ступені порівняння якісних прикметників: вищий і найвищий, способи їх творення (проста й складена форми). Зміни приголосних при творенні ступенів порівняння прикметників. Особливості відмінювання прикметників (тверда й м'яка групи)</p>	<p>Розпізнавати прикметники, визначати їхнє загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль; розряди прикметників за значенням; ступені порівняння якісних прикметників, повні й короткі форми якісних прикметників; основні способи творення відносних і присвійних прикметників; відмінювання прикметників; відрізняти правильні форми прикметників від помилкових</p>

<p>4.3. Числівник</p>	<p>Числівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди числівників за значенням: кількісні (на позначення цілих чисел, дробові, збірні) й порядкові. Групи числівників за будовою: прості й складені. Типи відмінювання кількісних числівників:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <i>один, одна;</i> 2) <i>два, три, чотири;</i> 3) <i>від п'яти до двадцяти, тридцять, п'ятдесят ... вісімдесят;</i> 4) <i>сорок, дев'яносто, сто;</i> 5) <i>двісті – дев'ятсот;</i> 6) <i>нуль, тисяча, мільйон, мільярд;</i> 7) збірні; 8) дробові. <p>Порядкові числівники, особливості їх відмінювання</p>	<p>Розпізнавати числівники, визначати їхнє загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль, розряди числівників за значенням, основні способи їх творення, відмінювання; відрізнати правильні форми числівників від помилкових; добирати потрібні форми числівників і використовувати їх у мовленні; визначати сполучуваність числівників з іменниками</p>
<p>4.4. Займенник</p>	<p>Займенник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Співвіднесеність займенників з іменниками, прикметниками й числівниками. Розряди займенників за значенням: особові, зворотний, присвійні, вказівні, означальні, питальні, відносні, неозначені, заперечні. Особливості їх відмінювання. Творення й правопис неозначених і заперечних займенників</p>	<p>Розпізнавати займенники, визначати їхнє загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль, розряди займенників за значенням, основні способи їх творення, відмінювання; відрізнати правильні форми займенників від помилкових, правильно добирати потрібні форми займенників і використовувати їх у мовленні. Особливості вживання займенників у мовленні</p>

4.5. Дієслово

Дієслово як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. **Форми дієслова:** дієвідмінювані, відмінювані (дієприкметник) і незмінні (інфінітив, дієприслівник, форми на -но, -то). **Безособові дієслова.** Види дієслів: доконаний і недоконаний. **Творення видових форм.** Часи дієслова: минулий, теперішній, майбутній. **Способи дієслова:** дійсний, умовний, наказовий. **Творення форм умовного та наказового способів дієслів.** **Словозміна дієслів I та II дієвідміни.** **Особові та числові форми дієслів (теперішнього та майбутнього часу й наказового способу).** **Родові та числові форми дієслів (минулого часу й умовного способу).** **Чергування приголосних в особових формах дієслів теперішнього та майбутнього часу.**
Дієприкметник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. **Активні та пасивні дієприкметники.** **Творення активних і пасивних дієприкметників теперішнього й минулого часу.** **Відмінювання дієприкметників.** **Дієприкметниковий зворот.** **Безособові форми на -но, -то.**
Дієприслівник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. **Дієприслівники доконаного й недоконаного виду, їх творення.** **Дієприслівниковий зворот**

Розпізнавати дієслова, особливі форми дієслова, безособові дієслова; визначати загальне значення дієслова, морфологічні ознаки, синтаксичну роль, часи й способи дієслів, дієвідміни, особливості словозміни кожної дієвідміни; використовувати один час і спосіб у значенні іншого; основні способи творення дієслів, зокрема видових форм, форм майбутнього часу недоконаного виду, форм умовного та наказового способу дієслів; відрізняти правильні форми дієслів від помилкових.
Розпізнавати дієприкметники (зокрема відрізняти їх від дієприслівників), визначати їхнє загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль, особливості творення, відмінювання; відрізняти правильні форми дієприкметників від помилкових; добирати й комунікативно доцільно використовувати дієприкметники та дієприкметникові звороти в мовленні. Особливості вживання активних дієприкметників у мовленні.
Розпізнавати дієприслівники, визначати їхнє загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль, основні способи їх творення; відрізняти правильні форми дієприслівників від помилкових; правильно будувати речення з дієприслівниковими зворотами

4.6. Прислівник	<p>Прислівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прислівників за значенням. Ступені порівняння прислівників: вищий і найвищий. Зміни приголосних при творенні прислівників вищого та найвищого ступенів Правопис прислівників на –о, -е, утворених від прикметників і дієприкметників. Написання прислівників разом і через дефіс</p>	<p>Розпізнавати прислівники, визначати їхнє загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль, розряди прислівників за значенням, ступені порівняння прислівників, основні способи творення прислівників; відрізнати правильні форми прислівників від помилкових; добирати й комунікативно доцільно використовувати прислівники в мов-ленні</p>
4.7. Службові частини мови	<p>Прийменник як службова частина мови. Групи прийменників за походженням: непохідні (первинні) й похідні (вторинні, утворені від інших слів). Групи прийменників за будовою: прості, складні й складені. Зв'язок прийменника з непрямыми відмінками іменника.</p> <p>Сполучник як службова частина мови. Групи сполучників за значенням і синтаксичною роллю: сурядні (єднальні, протиставні, розділові) й підрядні (часові, причинові, умовні, способу дії, мети, допустові, порівняльні, з'ясувальні, наслідкові). Групи сполучників за вживанням (одиничні, парні, повторювані) та за будовою (прості, складні, складені)</p> <p>Частка як службова частина мови. Групи часток за значенням і вживанням: формотворчі, словотворчі, модальні</p>	<p>Розпізнавати прийменники, визначати їхні морфологічні ознаки, групи прийменників за походженням і за будовою; правильно й комунікативно доцільно використовувати форми прийменників у мовленні</p> <p>Розпізнавати сполучники, визначати групи сполучників за значенням і синтаксичною роллю, за вживанням і будовою; правильно й комунікативно доцільно використовувати сполучники в мовленні</p> <p>Розпізнавати частки, визначати групи часток за значенням і вживанням; правильно й комунікативно доцільно використовувати частки в мовленні</p>
4.8. Вигук	<p>Вигук як частина мови. Групи вигуків за походженням: непохідні й похідні. Значення вигуків. Звуконаслідувальні слова</p>	<p>Розпізнавати вигуки, визначати групи вигуків за походженням; правильно й комунікативно доцільно використовувати вигуки в мовленні</p>
5. Синтаксис 5.1. Словосполучення.	<p>Завдання синтаксису. Словосполучення й речення як основні одиниці синтаксису. Підрядний і сурядний зв'язок між словами й частинами складного речення. Головне й залежне слово в словосполученні. Типи словосполучень за морфологічним вираженням головного слова. Словосполучення непоширені й поширені</p>	<p>Розрізнати словосполучення й речення, сурядний і підрядний зв'язок між словами й реченнями; визначати головне й залежне слово в підрядному словосполученні; визначати поширені й непоширені словосполучення, типи словосполучень за способами вираження головного слова</p>

5.2. Речення	Речення як основна синтаксична одиниця. Граматична основа речення. Порядок слів у реченні. Види речень у сучасній українській мові: за метою висловлювання (розповідні, питальні й спонукальні); за емоційним забарвленням (окличні й неокличні); за будовою (прості й складні); за складом граматичної основи (двоскладні й односкладні); за наявністю чи відсутністю другорядних членів (непоширені й поширені); за наявністю необхідних членів речення (повні й неповні); за наявністю чи відсутністю ускладнювальних засобів (однорідних членів речення, вставних слів, словосполучень, речень, відокремлених членів речення, звертання)	Розрізняти речення різних видів: за метою висловлювання, за емоційним забарвленням, за складом граматичної основи, за наявністю чи відсутністю другорядних членів, за наявністю необхідних членів речення, за будовою, за наявністю чи відсутністю однорідних членів речення, вставних слів, словосполучень, речень, відокремлених членів речення, звертання
5.2.1. Просте двоскладне речення	Підмет і присудок як головні члени двоскладного речення. Особливості узгодження присудка з підметом. Способи вираження підмета. Типи присудків: простий і складений (іменний і дієслівний). Способи їх вираження	Визначати структуру простого двоскладного речення, способи вираження підмета й присудка (простого й складеного), особливості узгодження присудка з підметом. Уміти правильно й комунікативно доцільно використовувати прості речення
5.2.2. Другорядні члени речення у двоскладному й односкладному реченні	Означення узгоджене й неузгоджене. Прикладка як різновид означення. Додаток. Типи обставин за значенням. Способи вираження означень, додатків, обставин. Порівняльний зворот. Функції порівняльного звороту в реченні (обставина способу дії, присудок)	Розпізнавати види другорядних членів та їх типи й різновиди, визначати способи вираження означень, додатків, обставин, роль порівняльного звороту; правильно й комунікативно доцільно використовувати виражальні можливості другорядних членів речення в мовленні
5.2.3. Односкладні речення	Граматична основа односкладного речення. Типи односкладних речень за способом вираження та значенням головного члена: односкладні речення з головним членом у формі присудка (означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові, безособові) та односкладні речення з головним членом у формі підмета (називні). Способи вираження головних членів односкладних речень. Розділові знаки в односкладному реченні	Розпізнавати типи односкладних речень, визначати особливості кожного з типів; правильно й комунікативно доцільно використовувати виражальні можливості односкладних речень у власному мовленні

5.2.4. Речення з однорідними членами	Узагальнювальні слова в реченнях з однорідними членами. Речення зі звертанням. Звертання непоширені й поширені. Речення зі вставними словами, словосполученнями, реченнями, їх значення. Речення з відокремленими членами. Відокремлені означення, прикладки – непоширені й поширені. Відокремлені додатки, обставини. Відокремлені уточнювальні члени речення. Розділові знаки в односкладними членами	Розпізнавати просте речення з однорідними членами, звертаннями, вставними словами, словосполученнями, реченнями, відокремленими членами (означеннями, прикладками, додатками, обставинами), зокрема уточнювальними, та правильно й комунікативно доцільно використовувати виражальні можливості таких речень у мовленні
5.2.5. Складне речення	Ознаки складного речення. Засоби зв'язку простих речень у складному: 1) інтонація й сполучники або сполучні слова; 2) інтонація. Типи складних речень за способом зв'язку їх частин: сполучникові й безсполучникові. Сурядний і підрядний зв'язок між частинами складного речення	Розпізнавати складні речення різних типів, визначати їх структуру, види й засоби зв'язку між простими реченнями. Добирати й конструювати складні речення, що оптимально відповідають конкретній комунікативній меті
5.2.5.1. Складносурядне речення	Єднальні, протиставні та розділові сполучники в складносурядному реченні. Сміслові зв'язки між частинами складносурядного речення	Розпізнавати складносурядні речення, визначати сміслові зв'язки між частинами складносурядного речення; комунікативно доцільно використовувати його виражальні можливості в мовленні
5.2.5.2. Складнопідрядне речення	Складнопідрядне речення, його будова. Головне й підрядне речення. Підрядні сполучники й сполучні слова як засоби зв'язку у складнопідрядному реченні. Основні види підрядних речень: означальні, з'ясувальні, обставинні (місця, часу, способу дії та ступеня, порівняльні, причини, наслідкові, мети, умовні, допустові). Складнопідрядні речення з кількома підрядними, їх типи за характером зв'язку між частинами: 1) складнопідрядні речення з послідовною підрядністю; 2) складнопідрядні речення з однорідною підрядністю; 3) складнопідрядні речення з неоднорідною підрядністю	Розпізнавати складнопідрядні речення, визначати їх будову, зокрема складнопідрядних речень з кількома підрядними, уміти відобразити її в схемі складнопідрядного речення; визначати основні види підрядних речень, типи складнопідрядних речень за характером зв'язку між частинами. Правильно й комунікативно доцільно використовувати виражальні можливості складнопідрядних речень різних типів у процесі спілкування

5.2.5.3. Безсполучникове складне речення	<p>Типи безсполучникових складних речень за характером смислових відношень між складовими частинами-реченнями:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) з однорідними частинами-реченнями (рівноправними); 2) з неоднорідними частинами (пояснюваною і пояснювальною). <p>Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні</p>	<p>Розпізнавати безсполучникові складні речення; визначати смислові відношення між їхніми частинами-реченнями (однорідними й неоднорідними), особливості інтонації безсполучникових складних речень. Правильно й комунікативно доцільно використовувати виражальні можливості безсполучникових складних речень у мовленні</p>
5.2.5.4. Складні речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку	<p>Складні речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку</p>	<p>Визначати структуру складних речень з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку; правильно й комунікативно доцільно використовувати виражальні можливості речень цього типу в мовленні</p>
5.3. Способи відтворення чужого мовлення	<p>Пряма й непряма мова. Речення з прямою мовою. Слова автора. Заміна прямої мови непрямою. Цитата як різновид прямої мови. Діалог</p>	<p>Визначати в реченні з прямою мовою слова автора й пряму мову, речення з непрямою мовою; замінювати пряму мову непрямою; правильно й доцільно використовувати в тексті пряму мову й цитати</p>
6. Стилїстика	<p>Стилї мовлення (розмовний, науковий, художній, офіційно-діловий, публіцистичний), їх основні ознаки, функції</p>	<p>Розпізнавати стилї мовлення, визначати особливості кожного з них. Уміти користуватися різноманітними виражальними засобами української мови в процесі спілкування для оптимального досягнення мети спілкування</p>
7. Орфоепія	<p>Відображення вимови голосних (наголошених і ненаголошених) через фонетичну транскрипцію. Відображення вимови приголосних звуків:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) [дж], [дз], [дз']; 2) [г]; 3) [ж], [ч], [ш], [дж]; 4) груп приголосних (уподібнення, спрощення); 5) м'яких приголосних; 6) подовжених приголосних. <p>Вимова слів з апострофом</p>	<p>Визначати особливості вимови голосних і приголосних звуків, наголошувати слова відповідно до орфоепічних норм</p>

8. Орфографія	<p>Правопис літер, що позначають ненаголошені голосні [е], [и], [о] в коренях слів. Спрощення в групах приголосних. Сполучення йо, ьо. Правила вживання м'якого знака. Правила вживання апострофа. Подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних і збігу однакових приголосних звуків. Правопис префіксів і суфіксів. Позначення чергування приголосних звуків на письмі. Правопис великої літери. Лапки у власних назвах. Написання слів іншомовного походження. Основні правила переносу слів з рядка в рядок. Написання складних слів разом і через дефіс. Правопис складноскорочених слів. Написання чоловічих і жіночих імен по батькові, прізвищ. Правопис відмінкових закінчень іменників, прикметників. Правопис <i>н</i> та <i>nn</i> у прикметниках і дієприкметниках, <i>не</i> з різними частинами мови. Особливості написання числівників. Написання окремо (сполучень прислівникового типу), разом і через дефіс (прислівників, службових частин мови, вигуків)</p>	<p>Розпізнавати вивчені орфограми й пояснювати їх за допомогою правил; правильно писати слова з вивченими орфограмами, знаходити й виправляти орфографічні помилки на вивчені правила</p>
9. Розвиток мовлення	<p>Загальне уявлення про спілкування й мовлення; види мовленнєвої діяльності; адресант і адресат мовлення; монологічне й діалогічне мовлення; усне й писемне мовлення; основні правила спілкування. Тема й основна думка висловлювання. Вимоги до мовлення (змістовність, логічна послідовність, багатство, точність, виразність, доречність, правильність). Текст, поділ тексту на абзаци, мікротеми. Мовні засоби зв'язку речень у тексті. Типи мовлення (розповідь, опис, роздум). Структура тексту типу розповіді, опису, роздуму</p>	<p>Уважно читати, усвідомлювати й запам'ятовувати зміст прочитаного, диференціюючи в ньому головне та другорядне. Критично оцінювати прочитане. Будувати письмове висловлювання, логічно викладаючи зміст, підпорядковуючи його темі й основній думці, задуму, обраному стилю та типу мовлення, досягати визначеної комунікативної мети. Знаходити й виправляти похибки та помилки в змісті, побудові й мовному оформленні власних висловлювань, спираючись на засвоєні знання</p>

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

- знати особливості розвитку української літератури в різні історичні періоди;
- знати імена представників того чи іншого літературного періоду;
- знати авторів вивчених творів;
- орієнтуватися в основних стилєвих тенденціях літератури того чи іншого історичного періоду;
- знати основні літературні напрями, течії (угруповання, школи), їх представників;
- розуміти ідейні та мистецькі засади, що об'єднали представників того чи іншого угруповання або школи;
- знати основні відомості про життя й творчість письменників;
- знати зміст художніх творів, що ввійшли до переліку;
- ідентифікувати героя, подію тощо за авторською характеристикою, назвою твору, фрагментом з твору;
- визначати місце й роль митця в літературному процесі доби;
- знати основні теоретико-літературні поняття, передбачені програмою;
- уміти визначати в запропонованих творах тропи, передбачені програмою;
- аналізувати літературний твір чи його уривок;
- визначати найхарактерніші ознаки літературних напрямів і течій;
- визначати найхарактерніші особливості літературного процесу певного періоду та ознаки індивідуального стилю митця;
- порівнювати літературні явища.

Назва розділу	Зміст літературного матеріалу (письменники, твори)	Предметні вміння та навички
1. Усна народна творчість	Загальна характеристика календарно-обрядових і соціально-побутових пісень. Тематика, зміст, образи народних балад і дум. Історичні пісні «Зажурилась Україна», «Чи не той то хміль»	Уміти визначати в творах українського фольклору художні засоби, визначені шкільною програмою
2. Давня українська література	«Слово про похід Ігорів». Григорій Сковорода. «Всякому місту – звичай і права», «Бджола та Шершень» Полемічна література. Іван Вишенський.	Визначати місце й роль письменника в літературному процесі доби. Аналізувати літературний твір чи його уривок. Знати основні теоретико-літературні поняття, передбачені програмою (художній образ і літературний тип, прототип, тема та мотиви, ідея художнього твору, проблематика та конфлікти в художньому творі, сюжет і його елементи; тропи: епітет, постійний епітет, порівняння, метафора, персоніфікація (уособлення), алегорія, метонімія, синекдоха, гіпербола, оксиморон, символ; доба Відродження, Реформація в українській літературі; бароко та його характерні риси
3. Література кінця XVIII — початку XX ст.	Іван Котляревський. «Енеїда», «Наталка Полтавка». Григорій Квітка-Основ'яненко. «Маруся». Тарас Шевченко. «Катерина», «Гайдамаки», «Сон» («У всякого своя доля»), «Кавказ», «До Основ'яненка», «І мертвим, і живим...», «Заповіт», «Мені однаково», «Ісаїя. Глава 35». Пантелеймон Куліш. «Чорна рада». Марко Вовчок. «Інститутка». Іван Нечуй-Левицький. «Кайдашева сім'я». Панас Мирний. «Хіба ревуть воли, як ясла повні?». Українська драматургія другої половини XIX ст. Іван Карпенко-Карий. «Хазяїн». Іван Франко. «Гімн», «Чого являєшся мені у сні», «Мойсей» Ольга Кобилянська. «Людина». Леся Українка. «І все-таки до тебе думка лине», «Contra spem spero», «Лісова пісня». Михайло Коцюбинський. «Intermezzo», «Тіні забутих предків». Василь Стефаник. «Камінний хрест»	Визначати місце й роль митця в літературному процесі доби. Аналізувати літературний твір чи його уривок. Знати основні теоретико-літературні поняття, передбачені програмою (епос, новела, оповідання, повість, роман, епопея; види комічного: гумор, іронія, сатира, сарказм, гротеск; романтизм і його ознаки, жанрове розмаїття романтизму; реалізм, реалістичні течії другої половини XIX ст. в українській літературі: побутово-просвітницький, революційний і класичний реалізм; жанрові різновиди сучасної драми: власне драма, трагедія та комедія; драматична поема; доба модернізму, особливості українського модернізму, модерністські течії: неоромантизм, символізм, імпресіонізм, характерні ознаки кожної з названих течій, їх розвиток в українській літературі)

<p>4. Література ХХ ст.</p>	<p>Павло Тичина. «Арфами, арфами», «Ви знаєте, як липа шелестить». Володимир Сосюра. «Любіть Україну», «Так ніхто не кохав» Юрій Яновський. «Вершники» (новела «Подвійне коло») Микола Хвильовий. «Я (Романтика)». Микола Куліш. «Мина Мазайло». Остап Вишня. «Мисливські усмішки». Олександр Довженко. «Зачарована Десна», «Україна в огні». Андрій Малишко. «Пісня про рушник». Василь Симоненко. «Лебеді материнства», «Ти знаєш, що ти – людина?» Ліна Костенко. «Маруся Чурай». Іван Драч. «Балада про соняшник». Дмитро Павличко. «Два кольори».</p>	<p>Визначати місце й роль митця в літературному процесі доби. Знати основні теоретико-літературні поняття, передбачені програмою (лірика, ліричний образ і ліричний герой, види ліричних творів за тематикою: філософська, патріотична, громадянська, пейзажна й інтимна лірика, ліро-епічні твори; системи віршування: метрична, силабічна, тонічна та силабо-тонічна, двоскладові та трискладові стопи; віршові розміри: ямб, хорей, дактиль, амфібрахій та анапест; ознаки класичного сонета; поетичний синтаксис; інверсія, тавтологія, антитеза, анафора; риторичні фігури: риторичне звертання та риторичне запитання; алітерація й асонанс).</p>
	<p>Василь Стус. «На колимським морозі калина», «Сто років, як сконала Січ». Григор Тютюнник. «Три зозулі з поклоном»</p>	
<p>5. Твори українських письменників-емігрантів</p>	<p>Іван Багряний. «Тигролови». Василь Барка «Жовтий князь». Улас Самчук. «Марія». Євген Маланюк. «Сучасники», «Шевченко»</p>	<p>Орієнтуватися в основних стильових тенденціях творчості українських письменників-емігрантів. Аналізувати літературний твір чи його уривок.</p>
<p>6. Сучасний літературний процес</p>	<p>Загальний огляд, основні тенденції</p>	<p>Знати особливості розвитку сучасної літератури: основні літературні напрями, течії (угруповання, школи), їхніх представників. Визначати найхарактерніші особливості літературного процесу періоду</p>

ЛІТЕРАТУРА

Українська мова

1. Глазова О. П., Кузнецов Ю. В. Рідна мова: Підруч. для 5 кл. загальноосвіт. навч. закл. – К.: Педагогічна преса, 2005. – 288 с.
2. Єрмоленко С. Я., Сичова В. Т. Рідна мова: Підруч. для 5 кл. – К.: Грамота, 2005. – 240 с.
3. Глазова О. П., Кузнецов Ю. В. Рідна мова: Підруч. для 6 кл. загальноосвіт. навч. закл. – К.: Педагогічна преса, 2006. – 288 с.
4. Єрмоленко С. Я., Сичова В. Т. Рідна мова: Підруч. для 6 кл. – К.: Грамота, 2006. – 296 с.
5. Бондаренко Н. В., Ярмолюк А. В. Українська мова: Підруч. для 6 кл. загальноосвіт. навч. закл. – К.: Освіта, 2006. – 240 с.
6. Передрій Г. Р., Скуратівський Л. В., Шелехова Г. Т., Остаф Я. І. Рідна мова: Підруч. для 7 кл. – К.: Освіта, 2003. – 272 с.
7. Ющук І. П. Рідна мова: Підруч. для 7 кл. – К.: Арт-Освіта, 2004. – 288 с.
8. Ющук І. П. Рідна мова: Підруч. для 8 кл. – К.: Арт-Освіта, 2004. – 256 с.
9. Біляєв О. М., Пентилюк М. І., Симоненкова Л. М., Симоненкова Т. П. Українська мова: Підруч. для 8 кл. загальноосвіт. навч. закл. – К.: ВД «Афон», 2004. – 128 с.
10. Шелехова Г. Т., Остаф Я. І., Скуратівський Л. В. Рідна мова: Підруч. для 9 кл. – К.: Освіта, 2002. – 256 с.
11. Олійник О. Б. Українська мова: Підруч. для 9 кл. середньої школи. – К.: Вікторія, 2003. – 384 с.
12. Олійник О. Б. Українська мова: Підруч. для 10–11 кл. середньої школи. – К.: Вікторія, 2004. – 448 с.

Українська література

1. Степанишин Б. І. Українська література: Підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. – К.: Арт-освіта, 2001. – 336 с.
2. Хропко П. П. Українська література: Підруч. для 10 кл. загальноосвіт. навч. закл. – К.: Школяр, 2005. – 528 с.
3. Семенюк Г. Ф., Ткачук М. П., Ковальчук О. Г. Українська література: Підруч. для 11 кл. загальноосвіт. навч. закл. – К.: Освіта, 2006. – 512 с.

Голова предметної екзаменаційної комісії

І.Є. Богданова